

**Wypatrywanie
Filozoficzne aspekty języka,
literatury i edukacji**

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3905

Wypatrywanie
Filozoficzne aspekty języka,
literatury i edukacji

Redakcja
Małgorzata Wójcik-Dudek
Ewelina Zygan

Redaktor serii: Dydaktyka Języka i Literatury Polskiej
Ewa Jaskółowa

Recenzenci
Anna Sitarz-Janus
Piotr Świercz

Spis treści

Słowo wstępne (<i>Redaktorki</i>)	7
Anna Włodarczyk Wypatrywanie prześwitów — wypatrywanie siebie. Interpretator wobec problemu odsłaniania się tekstu	9
Joanna Piechowiak Obraz — język — tożsamość. <i>Czucie i wiara</i> na drodze od widzenia ku rozumieniu	23
Jędrzej Kałuża Wypatrywanie jako źródło natchnienia poetów	33
Michał Banko O literaturze i sztuce. Wokół Herberta Marcusego koncepcji wielkiej odmowy	49
Mariusz Lech, Magdalena Paprotny-Lech Wypatrywanie Boga w poezji Leśmiana	65
Angelika Siniarska-Tuszyńska Amalgamacja jako wypatrywanie — na podstawie twórczości powieściowej Joanny Bator	77
Przemysław Koniuszy Uty Przyboś wypatrywanie Sensu w <i>Prostej</i> wobec (meta)fizycznych koncepcji Arystotelesa	91
Krzysztof Socha Złośliwa chimera Absolutu a wypatrywanie boskiego zmiłowania. Cnota, ateizm i nihilizm w <i>Justynie...</i> markiza de Sade	111

Mykola Gutsuliak Eksperymenty wersyfikacyjne w staropolskiej i staroukraińskiej poezji wizualnej	125
Magdalena Juźwik Balet <i>Giselle</i> w reinterpretacji Matsa Eka jako środek „wypatrywania” tożsamości	139
Michał Wilk Co widać w literaturze elektronicznej i co dzięki temu wiemy?	153
Ewelina Zygan Dzieła filozoficzne jako <i>quasi</i> -poradniki. Poradniki jako zapośredniczona odmiana poradnictwa	169
Michał Stachurski Rola świadectwa w personalistycznej filozofii wychowania. Ze szczególnym uwzględnieniem stanowiska Józefa Tischnera	183
Katarzyna Myrcik Lekcja krytycznego myślenia. Filozofia w szkole	197
Tomasz Pawlus Ćwiczenia z nieposłuszeństwa. Thoreau – Dickinson	207
Hanna Zwara-Kerlin Rola filozofii w procesie edukacji oraz wychowania dzieci i młodzieży	215
Sabina Kowalczyk Filozoficzne aspekty bajek terapeutycznych Marii Molickiej	229
Jadwiga Maksym-Kaczmarek Czytać fotografie jak Berger i Barthes? Związek fotografii i pamięci uwi- kląny w problem interpretacji zdjęć	243
Daniel Stachuła Scena i poznanie. O kilku pokrewieństwach konstruktywizmu i pedagogiki teatru	255

Słowo wstępne

Lech Witkowski w monumentalnym dziele *Humanistyka stosowana. Wirtuozeria, pasje, inicjacje* przyznaje, że wartość edukacji i pedagogiki jest mierzalna, choć ich proberz nie jest najłatwiejszym narzędziem w obsłudze¹. Według badacza, fundamentem edukacji powinna być praca nad nadzieją, co oznacza wysiłek otwierania sobie szans na to, co jeszcze nie zaistniało. I choć otwarcie na to, co nieoczekiwane, wcale nie musi być scenariuszem biograficznym człowieka, to już z pewnością pozostaje wyzwaniem dla edukacji oraz nauczyciela.

Wsluchając się w ten imperatyw, przedstawiamy teksty zarówno młodych oraz bardzo młodych badaczy, jak i nauczycieli, którzy podejmują trud wypatrywania szansy na nowe interpretacje, różne punkty widzenia, ożywcze zdziwienie wywołane kanoniczymi, a tym samym, wydawałoby się, że znanymi, tekstami. Autorów tekstów – filozofów, kulturoznawców, literaturoznawców, językoznawców i nauczycieli — z pewnością łączy jedno: postawa „wypatrywania” praktykująca nadzieję na szansę „nowego”. Warto w tym miejscu przytoczyć słowa Henryka Elzenberga przypominającego, że

W filozofii nie o to chodzi, aby osiągnąć wynik określony i ostateczny; raczej o coś wręcz przeciwnego: żeby wbrew jednostronnym naciskom, specyficznym dla każdej epoki, wszystkie rozsądne możliwości rozumienia świata pozostawić otwarte. Człowiek, by się nie uduzić, potrzebuje tych na wszystkie strony wolnych perspektyw².

¹ L. WITKOWSKI: *Humanistyka stosowana. Wirtuozeria, pasje, inicjacje. Profesje społeczne versus ekologia kultury*. Kraków 2018, s. 91.

² H. ELZENBERG: *Kłopot z istnieniem. Aforyzmy w porządku czasu*. Kraków 1994, s. 364.

Jesteśmy przekonane, że edukacja również.

I właśnie taką wielość perspektyw prezentujemy w niniejszym tomie. Autorzy tekstów, poza odkrywaniem nowego poziomu doświadczania świata, niejednokrotnie w swoich rozważaniach dzielą się z czytelnikiem własnymi mapami współczesności. Tego rodzaju mapowanie rzeczywistości jest zaproszeniem do dyskusji o wartościach na styku kilku przestrzeni: języka, literatury, filozofii i edukacji, dodajmy — zaproszeniem do wspólnego „wypatrywania”. Szeroka gama perspektyw zaproponowanych przez Autorów nie tylko daje Czytelnikowi szansę na otwarcie się na nowe, ale przede wszystkim pozwala również na przyjęcie postawy poszukująco-pytającej. Pozwólmy więc sobie na ten intelektualny luksus, nieekonomiczne marnotrawstwo czasu, ignorowanie efektu i zawierzmy Autorom, którzy zdają się przekonywać, że radość czekania czy poszukiwania polega nie na odnajdywaniu, lecz właśnie szukaniu i wypatrywaniu. Może wtedy Czytelnik zaproszony do labiryntu sensów odważy się podjąć próbę uchwycenia „niepojętego” we własnym doświadczaniu świata.

Czyż nie w zaproszeniu do myślenia przejawia się praca nad nadzieją — według Witkowskiego, fundamentem edukacji? Taki wysiłek ma wiele wspólnego z wypatrywaniem, a ich wspólnym mianownikiem jest właśnie gotowość na to, co jeszcze nie zaistniało.

Redaktorki

Redaktor **Małgorzata Poglódek**
Projektant okładki **Natalia Łukomska**
Przygotowanie okładki do druku **Magdalena Pache**
Redaktor techniczny **Barbara Arenhövel**
Korektor **Patrycja Matusiak**
Łamanie **Bogusław Chruściński**

Copyright © 2020 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3831-6
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-3832-3
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawnictwo.us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 16,75. Ark wyd. 18,5. Papier
Alto 100 g. vol. 1.5 Cena 44,90 zł (w tym VAT)

Druk i oprawa: Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin